

POLITIET

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Sør-Vest politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

19/53381 - 2

05.03.2020

Høring NOU 2019:26 - Fra straff til hjelp

[Klikk her for å skrive inn tekst.](#)

Spørsmålet om hvordan samfunnet skal forholde seg til innbyggers bruk og besittelse av narkotika, er et stort og viktig tema. Politiet har hatt – og har fortsatt – en sentral rolle i dette arbeidet ved at vi forebygger og bekjemper kriminalitet basert på gjeldende rett.

Vi er enige i at målet må være å sikre et bedre helsetilbud enn i dag til personer med rusproblemer og avhengighet. Vi er vel kjent med at straff ikke virker helbredende for etablerte rusavhengige og er enige i at de må få best mulig hjelp gjennom helsevesenet. Et viktig spørsmål er hvordan samfunnet skal hjelpe andre grupper med rusutfordringer og da spesielt de under 18 år (U-18). Basert på våre erfaringer vil vi i dette høringssvaret rette oppmerksomheten mot momenter vi mener er viktige for det videre arbeidet med utvalgets forslag.

Før vi går nærmere inn på enkelte av forslagene i høringsdokumentet, vil vi innledningsvis fremheve følgende standpunkter:

- Sør-Vest politidistrikt er mot en avkriminalisering av alle typer narkotiske stoffer for alle brukergrupper.
- Vi mener utvalget bommer fundamentalt ved ikke å differensiere mellom ungdommer og etablerte rusmisbrukere.
- Vi mener utvalgets innstilling vil undergrave politiets generelle – og høyst nødvendige – autoritet fordi det ikke kan settes makt bak pålegget om helseoppfølging av narkotikabrukere.
- Vi mener de foreslåtte terskelverdiene i all hovedsak er for høye.

Sør-Vest politidistrikt

Post: Postboks 240, 4001 Stavanger
E-post: post.sor-vest@politiet.no

Tlf: (+47) 51 89 90 00

Org. nr: 983998313
www.politi.no

- Vi mener utvalgets innstilling vil gjøre det betydelige vanskeligere for politiet å bekjempe organisert kriminalitet.

Spørsmålet om generell avkriminalisering.

Vi er mot forslaget om å avkriminalisere alle typer narkotiske stoffer for alle brukergrupper. Ruspolitikk er et krevende tema som involverer personer i svært ulik alder og livssituasjoner, og Sør-Vest politidistrikt er enig i at hjelp fra helsevesenet er bedre enn straff for alle grupper. Vi er svært oppmerksomme på svakhetene ved samfunnets – herunder politiets – innsats mot narkotikamisbruk, og spørsmålet er hvordan vi som samfunn kan lykkes med å løse dette på en bedre måte. Etablerte rusmisbrukere er en svært sårbar gruppe, som har havnet i en uheldig livssituasjon. De trenger hjelp fra helsevesenet, kommuner og andre aktører. Det er imidlertid viktig å få fram at *dagens* muligheter for straffesanksjoner heller ikke hindrer bedre oppfølging av rusmisbrukere, uavhengig av alder og livssituasjon, fra helsesektoren eller kommunene. Påtaleunntakelse med vilkår et godt eksempel på hvordan man – ved strafferettslige virkemidler – kan "tvinge" personer med rusutfordringer i behandling.

Forebygging blant unge.

Slik vi tolker flertallets forslag, skilles det ikke mellom unge¹ brukere og etablerte rusmisbrukere. Vi mener det er en fundamental svakhet i utvalgets innstilling. Man kan ikke ha samme tilnærming til en ungdomsskoleelev med et potensielt narkotikaproblem som en voksen person med et langt liv i rus bak seg.

Målet med å jobbe forebyggende mot narkotikabruk i ungdomsmiljøene, er ikke å straffe, men å beskytte ungdom mot rusavhengighet. Målet er at ungdommen skal få hjelp. I møte med ungdommer som blir tatt med narkotika, blir våre tjenestepersoner i en del tilfeller møtt med kommentarer om at narkotika snart vil bli legalisert uansett. Vi kan ikke forvente at befolkningen generelt – og ungdom spesielt – skal forstå forskjellen mellom avkriminalisering og legalisering. Det blir vanskelig å skape forståelse for at det er *ulovlig* å være i besittelse av narkotika, men samtidig ikke *straffbart*.

Utvalgets flertall foreslår at politiet skal kunne pålegge enkeltpersoner å møte en kommunal rådgivningsenhet, men det foreslås *ingen sanksjonsmuligheter* dersom ikke ungdommen møter opp. Hva skjer da med dem som sier nei til hjelp? Så vidt vi kan se, kommer ikke utvalget med noen forslag til hvordan slike tilfeller skal håndteres, og da blir utvalgets forslag i seg selv tilnærmet innholdsløst.

Med utvalgets forslag blir det vesentlig vanskeligere enn i dag å identifisere dem som faktisk trenger hjelp til å komme ut av en negativ rusutvikling, som kan ha store konsekvenser for individet og samfunnet.

Etter straffeprosessloven § 226, 2.ledd, bokstav e, er et av formålene med etterforskningen «å avdekke informasjon som har betydning for barnevernets saksbehandling». Grunnlaget for etterforskning er "straffbart forhold". Avkriminalisering vil medføre at det ikke lenger er tale

¹ Med "unge" brukere mener vi personer under 18 år.

om straffbare forhold, og bestemmelsen vil ikke være anvendelig på eventuelt avkriminaliserte narkotikalovbrudd. I dag har politiet – bl.a. gjennom etterforskning av straffbare forhold - virkemidler gjennom blant annet bekymringssamtaler og ruskontrakter. Politiet involverer også samarbeidende etater, ofte gjennom kommunens SLT-koordinator, uteseksjonen og barnevernet. Utvalgets innstilling vil føre til at kommunen vil få færre henvendelser fra politiet angående ungdom det bør vurderes oppfølging av. Antallet bekymringsmeldinger til barnevernet vil også gå ned.

I utredningen kapittel 2.4 går utvalget inn for at politiet i mindre grad enn i dag skal ha muligheten til å ransake og sikre elektroniske spor i saker der en person besitter narkotika innenfor terskelverdiene. En stor del av narkotikaomsetningen skjer digitalt, og dette gjelder spesielt yngre brukere og selgere. Sør-Vest politidistrikt avdekker jevnlig "nye" narkotikabrukere og selgere ved å gå gjennom beslaglagte mobiltelefoner eller annet elektronisk utstyr. Vi har dessuten mange eksempler på at funn av små mengder narkotika med påfølgende ransaking på bopel, har avdekket omfattende salg av narkotika til mindreårige. Utvalgets innstilling vil betydelig svekke politiets mulighet til å avdekke selgere.

Konsekvenser for politiets autoritet.

Et større og mer fundamentalt problem er konsekvensen av utvalgets innstilling om at politiet skal gi pålegg det ikke kan settes makt bak. Det bør ikke være tvil om politiets rolle i samfunnet. Det innebærer blant annet at det skal ha konsekvenser for den enkelte å ikke følge politiets pålegg. Utvalgets forslag innebærer at dette ikke lenger er gjeldende for narkotika, og dette har etter vårt syn betydelige negative konsekvenser. Det vil undergrave autoriteten til politiet – også på andre områder enn narkotika – når innbyggere berettiget kan utfordre politiets pålegg.

Politiets viktigste oppgave er å forebygge og etterforske straffbare forhold. Det vil bli svært utfordrende for politiet å håndheve utvalgets forslag om at narkotika skal være ulovlig, men ikke straffbart. Politiet må dessuten respektere lovgiver, og avkriminalisering sender et tydelig signal om at vi ikke skal bruke ressurser på å håndheve narkotikalovbrudd innenfor terskelverdiene. Dette vil også gjelde for personer under 18 år.

Grenseverdier.

Vi mener at de foreslåtte grenseverdiene i all hovedsak er for høye. Dette vil vanskeliggjøre politiets arbeid med å skille selgere fra brukere. For de sterkeste stoffene vil de foreslåtte grenseverdiene være tilstrekkelig til å forsyne brukerdoser til et stort antall personer, og man kan straffefritt besitte narkotika med en høy gateverdi. Ser man utelukkende på heroin og kokain vil besittelse av de foreslåtte terskelverdiene representere en verdi på ca. 10.000 kroner². Legger man til besittelse også av andre stoffer på samme person, vil en person lett straffritt kunne besitte narkotika for langt høyere verdier. Det er grunn til å tro at bakmenn vil utnytte de høye terskelverdiene for å maksimere profitten.

Dersom man først skal avkriminalisere alle typer narkotika, er et alternativ til utvalgets forslag å definere et antall *brukerdoser* som grenseverdier. Da blir det tydeliggjort at antallet knyttes opp til eget bruk og det vil da være naturlig å senke de foreslåtte grenseverdiene. Lavere verdier vil også ha en betydning for selgere som får sitt straffrie handlingsrom begrenset. Ved

² Basert på tall fra Oslo 2019.

å avkriminalisere alle narkotiske stoffer, kan det også være hensiktsmessig å dele inn stoffene i «myke» og «harde» stoffer slik det er gjort i Nederland. Om ikke annet kan det tydeliggjøre skadepotensialet i stoffer som kan ha dødelige doser.

Organisert kriminalitet.

Vi mener avkriminalisering av narkotika bygger ned de normdannende og avskrekkende mekanismene parallelt med at politiet erfarer at tilgangen til alle typer narkotika øker. Dette skjer blant annet gjennom digital markedsføring og salg på både det åpne og mørke nettet.

Det er i stor grad godt organiserte kriminelle miljøer som styrer narkotikamarkedet i Norge, fra produksjon via transport og smugling til omsetning i lokalmiljøet. Norge er allerede et attraktivt marked for internasjonale kriminelle organisasjoner, og en avkriminalisering vil gjøre Norge som marked enda mer attraktivt sammenlignet med land som fører en strengere narkotikapolitikk. Summen av de foreslåtte tiltakene vil forenkle virksomheten til de organiserte kriminelle og samtidig komplisere politiets arbeid med å bekjempe grov organisert kriminalitet.

Politiets mulighet til å etterforske organiserte kriminelle nettverk vil bli redusert ved at adgangen til å ransake ikke lenger er til stede ved mistanke om bruk og besittelse av narkotika. I svært mange alvorlige saker er utgangspunktet for å avdekke bakmenn og kriminelle organisasjoner, at politiet starter etterforskning i nedre sjikt av en organisasjon og driver skjult etterforskning basert på narkotikalovbrudd. Denne muligheten til å etterforske seg oppover i hierarkiet vil bli sterkt begrenset. I mange tilfeller i dag er det gjennom skjult etterforskning av narkotikasaker at politiet avdekker multikriminelle miljøer og dermed også andre lovbrudd, for eksempel hvitvasking av utbytte.

Omsetning av narkotika vil bli enklere når narkotikalangeren fritt kan distribuere betydelige mengder narkotika til kundene uten å bli forstyrret av politiet. Mange av disse er både kjøpere og selgere, og rollene blir vanskeligere å avdekke når terskelen for å ransake heves. En sannsynlig konsekvens er flere åpne russcener hvor det vil foregå betydelig omsetning av narkotika.

At ansvaret for samfunnets reaksjon på bruk og besittelse av illegale rusmidler til eget bruk overføres fra justissektoren til helsetjenesten, vil medføre at politiet bruker mindre ressurser i miljøer som driver med narkotikaomsetning på gateplan. I neste omgang vil det medføre at politiet får redusert tilgang til etterretningsinformasjon som er selve grunnlaget for at politiet kan avdekke, forebygge og etterforske *grov* (narkotika)kriminalitet. Bekjempelse av gjengkriminalitet som i stor grad er basert på omsetning av narkotika ved bruk av ungdommer, vil bli vanskeliggjort.

Forvaltningsvirksomhet.

Avkriminalisering som foreslått vil føre til at politiet mister virkemidler innen forvaltning, som har en klar forebyggende effekt. Dette gjelder blant annet muligheter for edruelighetsvurderingen knyttet til blant annet førerrett, kjøreseddel, våpen og andre forvaltningsområder. Så lenge dette knyttes til straffbare forhold vil virkemidlene falle bort ved avkriminalisering.

Avkriminalisering vil trolig medføre at politiet generelt vil nedprioritere narkotika, slik at dokumentasjon opp mot vilkåret "manglende edrueighet" vil bli vanskeligere. Det vil for eksempel være vanskeligere enn i dag å avdekke rusmisbrukere med våpentillatelser.

Det er flere områder innen arbeidslivet som i dag krever en uttømmende politiattest, der bruk av narkotika og andre rusmidler skal påføres. Dette gjelder for eksempel bussjåfører og piloter. Dersom utvalgets innstilling blir gjeldende, vil det ha store begrensninger for muligheten til å avdekke narkotikabruk innenfor de aktuelle yrkesgruppene.

Utvalgets forslag vil ellers innebære at en del forhold knytte til narkotika ikke lenger vil danne grunnlag for bortvisning eller utvisning fra Norge.

Med hilsen

Hans Vik
Politimester

Jon Dagsland
Avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Kopi:
Pål Meland

Mottakere
Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika

0125

Oslo